

LMU 35 år

jubiléum

I samarbeid med Høgskolen i Oslo arrangerte LMU 25.11.06 seminaret «Kunnskapsløftet – utfordringer til mediefaget» i forbindelse med 35 års jubileet for Landslaget. Seminaret ble godt besøkt av gamle og nye medlemmer.

Av Trygve Panhoff

Leder Elisabeth S. Aase ønsket velkommen, og minnet om at Kunnskapsløftet også inkluderer barnehager og førskoler. Kanskje bør vi også se mer mot de minste. IKT er et sterkt felt. På videregående trinn åpnet R94 for 4 moduler, mens tilbudet er redusert til to i Kunnskapsløftets studiespesialisering. Medier og kommunikasjon består videre fra 2000, og LMU har vært aktiv i læreplanarbeidet, og har arbeidet systematisk for å få praktisk arbeid inn. Fellesrådet for Kunstfagene i Skolen har sikret årlig tildeling fra Kulturdepartementet. En har årlig samarbeid med Mediedagene i Bergen, og et gryende samarbeid med Sverige og Danmark. Imidlertid er grunnskolen forsømt litt etter at valgfagene falt bort.

LMU 35 år
– et tilbakeblikk på lagets historie
Stifteren av Norsk Forening for Filmundervisning (NFFU) *Lingen Heimbeck*, var til stede, og fortalte mye om lagets eldste historie. Impulsen kom via Nordisk Sommeruniversitet i 1967; hvor hun hadde en filmkrets. Det var ikke lett den gangen å lære om film i Norden. Kildene ble særlig Margerit Engberg og Gösta Werner, som startet universitetsopplegg i Göteborg og Stockholm, samt Jens Pedersen i Danmark, som ga kurs. Et nordisk opplegg kom i stand på Biskops Armø, og en interimsforening ble da startet våren 1971. Så var spørsmålet hvordan en kunne gjøre tiltaket kjent i Norge.

Filmstoff var det lite av; mest fant en sladrestoff om filmstjerner. Hvordan få folk til å oppdage Filmen? Heimbeck hadde skrevet flere kronikker fra 1969 og utover i Dagbladet og Aftenposten, både om store regissører og om filmundervisning. Gjennom dette fikk hun kontakter med interesserte. Pressen ble interessert, og ved konstitueringen av foreningen 1/11-1971 var den til stede – et arrangement som krevde mange telefoner på forhånd. Vårt Land hadde lenge engasjert seg når det gjaldt film og påvirkning.

Frem til november 1972 hadde foreningen seks møter med analyseundervisning. Det er forskjell på film og virkelighet, var budskapet. Det var også klippekurs og opplegg for barn. Noen hadde 8 mm, andre brukte stills. I 1973 hadde foreningen over 100 medlemmer, og en ga kurs ca. hvert halvår.

Heimbeck startet med film som praktisk valgfag på videregående skole (Vahl, Oslo). Dette var et estetisk fagområde med kopling mellom norsk og historie (eks. bruk av «Statsakten på Akershus»), med 50 timer over to år tatt fra disse fagene, senere Bildemediadi. Hun skrev fortsatt mye, blant annet de to rapportene «Filmforståelse» og «Metodeskisse». Den første hadde fire elever hovedansvaret for.

«Film & Kino» 1/74 hadde et særnummer om filmundervisning, med bidrag

av Edvard Beyer. Målet var å få film inn på universitetsnivå.

«Hvor kommer pengene fra?» fant Heimbeck som et godt utgangspørsmål i undervisningen. Er de egne? Fra staten? Reklame? Dette er synlig i filmen. Den masseproduserte «industri-filmen» skal tjene penger.

Film tar opp samtidens problemer, og i lektorlagets «Den høgre skolen» fikk Heimbeck inn film som midtsider i Fagforum hvert halvår. Målet var å få flest mulig til å skrive her. I 1977-78 forlot Heimbeck skolen for å ta filmvitenskap i København.

Trygve Panhoff ga mest en visuell orientering, med to korte elevfilmer («Gulpen» fra Råholt ungdomsskole og «Zanto» fra Vahl v.g.), samt lysbilder vesentlig fra LMUs større animasjonskurs (Vesle-Sagene 1980. 5 dager). Det ble ikke tid til å gå i detalj i historikken, så han konsentrerte seg mest om utviklingen av medlemsbladet, som startet som «LMU-kontakten» høsten 1986, og utviklet seg videre som «Media i Skolen», «Media i Skole og Samfunn» og «tilt». Han ga spesiell ros til «tilt»s redaksjonsråd.

Her er det imidlertid plass til noen hovedpunkter: Blant pionerene i Norge var Andreas Borch Sandsdalen (Berle gymnas), Elsa Brita Marcussen, Leiken Vogt og Bernt Heid (Ruseløkka, Oslo).

Kjetil Bjørke, Kristoffer Pable og Carsten Ohlmann.

Magasinet «Filmforum» var et unikt prosjekt. Alle var tidlig ute med filmklubbarbeid, kurs, bøker og andre skrifter. Lingen Heimbeck fikk film inn i gymnasplanene (norsk), og hun skrev utfyllende om Arne Skouens filmer.

I 1977 skiftet foreningen navn til LMU, med Elsa Brita Marcussen som ny leder. Registrering og kopiering av elevfilm ble foretatt med støtte fra kortfilmfondet i 1978. Marcussen er kjent som veteran innen barnefilm og som filmkritiker. Hun var en tid kinosjef på Eidsvoll, og ga aktiv informasjon til publikum. Innen Norsk Barnefilmmemnd var hun en sentral skikkelse, og står bak starten på bakgrunnsark og spillefilm til skolebruk. «Skolekino i skoletiden» var ett av hennes store prosjekter i Østlandsområdet. Hun var i mange år en aktiv skribent i «Film & Kino».

Trygve Panhoff overtok som formann i 1983. Samme år ble det avholdt dokumentarkurs på Hellerud (også 5

dager). Laget avholdt en rekke animasjons- og analysekurs samt seminarer med filmarbeidere som forelesere, og et større bilde-, lyd- og tekstkurs på Sund Folkehøgskole, Trøndelag i 1987. Samme år ble lokallag stiftet på Hamar, men det fikk kort levetid. Fortsatt aktivt er imidlertid lokallaget i Sør-Rogaland, stiftet i 1988. Else Gerd Jørpeland er stadig drivkraften der. Lokallaget har ført en aktiv møteaktivitet.

Gjennom formannen hadde LMU et langt engasjement i Amandus-juryen fra starten av og til og med 2005. I 1989 var det 22 bidrag; i 2005 over 300.

I 1990 lanserte laget i samarbeid med Statens filmsentral en Virkemiddelpakke om bruk av norsk spillefilm for ungdom.

Et større 9-timers kurs om vold i bilde-media ble holdt i Oslo og Flora (1995).

Elsa Brita Marcussens personlige mediestipend på 15 000 kroner ble

utdelt til Sikka Molland (1996), Egil Kolstø (1997), Hilde Johanne Hansen (1998) og Lovise Irene Hodne (1999).

Elisabeth Sølberg Aase (Voss) overtok som ny leder i 1998. Neste år ble Siv Heidi Rugaas ansatt som kontorassistent, en oppgave hun fylte i vel et år.

Kurs i mediekunnskap og emosjonell læring ble avholdt i Oslo 2001. Høsten 2002 ble «tilt» lansert som nytt magasin, med særtilllegg fra den store Bergenskonferansen, som for første gang droftet medieundervisning fra grunnskole- til universitetsnivå. De siste år har Mai Gythfeldt, Per Terje Naalsund, Mette Indrehus og Elisabeth Høisveen vært særlig aktive i redaksjonsrådet. Trygve Panhoff, Lingen Heimbeck og Gudmund Hummelvoll ble overrakt gavekort. Flere av deltakerne avsluttet kvelden med en hyggelig middag på restauranten «Alexandros».

Digitale historiefortellinger
Første post på seminarprogrammet

Lingen Heimbeck, stifter av foreningen vår, var til stede på jubileet.

omhandlet digitale historiefortellinger. Kjetil Bjørke og Kristoffer Pable i tomannsfirmaet Jazzmontørene holder tre dagers workshops med enkle redigeringsprogrammer, hvor én person kan lage alt.

På starten av 90-tallet begynte Center for Digital Storytelling i San Francisco sitt arbeid. Det kom en digital revolusjon; BBC hengte seg på med småprogram om krigsveteraner, dagligliv osv.; UR (SETV) og NRK (nettkunst) fulgte opp. Også skoleverket ble interessert (se <http://www.ungisentrum.net/>)

En god digital historie har:

1. et poeng/et ståsted
2. dramatisk spørsmål
3. følelsesmessig innhold (personliggjør stoffet!)
4. bruk egen stemme
5. kraften i god musikk og lyd effekter (vær sparsom)
6. less is more: ikke overdriv
7. rytmen

Digitale historiefortellinger er ofte korte, og kan sendes på e-post. Fortellingene kan gi personlige historier, forskningsformidling, opplæring/utdanning, presentasjon av personer / CV, teambuilding, brobygging, dokumentasjon og selvlæring (se <http://www.serumserum.no>, et forskningsnettsted hvor studenter i medier og kommunikasjon er veiledere). En kan tegne sin egen livslinje og finne historier, personlige eller faglige.

De to gikk inn på metodikken, bl.a. jobbet de med en tekst som ble skåret ned til maks. 300 ord. Ofte trengs metaforer for å unngå for personlig vinkling. Gjennom en dramalog kan

historien puttes inn i dramabåser: anslag, presentasjon, fordykning, konflikt/problestilling, løsning og avslutning. Da ser en lettere hvor noe mangler. Å finne fortellerstemmen er også viktig.

Vi er alle dramaturger: vi er kjent med fortellinger fra godnatt-historier, eventyr og avislesning. Korte eventyr gir gode dramaturgiskisser.

Programvaren de anbefalte var MovieMaker som er et enkelt redigeringsprogram som følger Windows XP, og Imovie er OK for Mac.

Bruk av blogg, podcast og wikier: web 2.0

Jan-Arve Overland (Kongsberg vg.) jobber på en skole hvor alle 500 elever nå har bærbar laptop. For elevene er IKT selvsagt, for 30-åringene interessant, og for 50-åringene (mange lærere på vg. trinn) uforståelig. Han forhørte seg om hvor mange av deltakerne som var avanserte nettbukere og fikk se forstemmende få hender i været.

Han fortalte at utviklingen har gått fra «Read Only» til «Read and Write», fra en «top down» til en «bottom up» undervisning, og at det nå er mange «sosiale verktøy» lærere kan ta i bruk i undervisningen.

Blogger, hvor en legger ut egne idéer som en digital dagbok, og gi hverandre kommentarer. En utfordring her er at elevene er vant til å fortelle, men vel så viktig er det å reflektere.

Flickr er en billedatabase hvor en selv bestemmer graden av åpenhet. Ved å adgangsbegrense tilgangen kan enkeltklasser opprette deres egne billed databaser her. Ved hjelp av geotagging / google maps kan bilder selv har tatt, plasseres inn på kart.

YouTube ble bygget opp av et par ungdommer og kjøpt opp av Google for 11 milliarder! Den virker omtrent som Flickr, men her kan egne video-produksjoner legges inn i egne rom.

Trenger klassen musikk til filmer og andre produksjoner: *Uhort* (uhort.no) er en base for fri musikkbruk.

Avanserte nettbukere kan ta i bruk Delicious.us, som gir bokmerke på hjemmesiden der en kan dele lenker en har særlig nytte av, med andre. Furl.net som tar kopi av hele siden, er også en måte å dele lenker på. Slik blir ens eget «arkiv» offentlig.

Ikke minst kan RSS (Rich Site Summary/Really Simple Syndication) brukes i forbindelse med prosjekter i skolen, der elevene skal hente inn informasjon. Også *Bloglines* og *Netvibes* er slike lesere (Netvibe kan også overvåke andres blogger, nyttig for raskt å skaffe seg oversikt uten å måtte gå inn på hver enkelt). Lærer elevene seg hvor informasjonen er kildesikret, kan slike RSS gi elevene en mengde, god informasjon som grunnlag for egne produksjoner. Det er viktig å finne gode nettsider og ikke google seg i hjel.

Er Beethoven en hund? Om å slå bro mellom høykultur og populærkultur gjennom filmfortellingen

Carsten Ohlmann (HiO) tok utgangspunkt i Thomas Ziehes nye signaler. For mange år siden var han opptatt av ungdommens frisetelse fra tradisjonskulturen. I dag mener han at ungdom i høy grad lever i sin egen verden; det som er «før min tid» er ukjent. Derfor blir det viktig å knytte tråden tilbake fra populærkulturen til den tradisjonelle (se intervju i Bedre Skole 3/2004). Ohlmann viste også til Kirsten Drotters dannelsesbegrep (å se de andre i øynene og derved få et nytt blikk på seg selv) og Anne Hoffs betoning av film som videreførmidler av gamle myter. Ut fra denne plattformen ga Ohlmann engasjerende eksempler, fra TV2s filmquiz (hvor ungdom ikke visste noe om eldre stoff) til filmklipp. To hovedutfordringer er å befordre elevenes innlevelse i stoffet, og samtidig deres analytiske distanse.

Hovedeksempelet til Ohlmann var hvordan man kunne ta utgangspunkt i fenomenet «batting» eller skaldedekamp, og slik spenne et lerret fra skaldedekning via romantikken til dagens medieproduksjoner. Dette viste Ohlmann gjennom et klipp fra Margreth Olins dokumentar «Ungdommens raskkap», hvor hun følger rappers avanserte dypst på et sted ingen lærere kjente til. Skaldediktningen har samme funksjon,

sa Ohlmann, og gikk inn på alliterasjoner, innrim og stavrim, med et sideblikk på det finske nasjonaleposet «Kalevala», som har lignende elementer. Dette ledet naturlig opp til Eminems «8 Mile».

Nyhetsbasert og dagsaktuelt undervisning

Avis i Skolens formål er at hver lærer skal utvikle og samle ny undervisnings-erfaring og dele denne med kolleger. Avis i Skolen skal utvikle aktive brukere og bevisste lesere av aviser, og samfunnsengasjerte mennesker gjennom undervisning med og om medier.

Sigurd Sæthre fortalte spesielt om prosjektet Nileseren (2006/07), som blir

startet 9.09 og varer i 9 uker; i år delt i to bolker (Oslo og Akershus). I fjor var 5-6000 elever med. Blant støttespillerne er Aftenposten, Dagavisen og Klassekampen, som stiller med varierende ressurser (fra Aftenpostens Radar og bred avisutdeling) til mer begrenset støtte. Han kunne fortelle at prosjekt-deltakelse kunne føre til at lærere måtte holde førstetimen fri for improvisasjoner og utflukter – for elevene krevde å få lest avisen først hver morgen.

Nyhetsbasert og dagsaktuelt undervisning

Avis i Skolens formål er at hver lærer skal utvikle og samle ny undervisnings-erfaring og dele denne med kolleger. Avis i Skolen skal utvikle aktive brukere

og bevisste lesere av aviser, og samfunnsengasjerte mennesker gjennom undervisning med og om medier.

Sigurd Sæthre fortalte spesielt om prosjektet Nileseren (2006/07), som blir startet 9.09 og varer i 9 uker; i år delt i to bolker (Oslo og Akershus). I fjor var 5-6000 elever med. Blant støttespillerne er Aftenposten, Dagavisen og Klassekampen, som stiller med varierende ressurser (fra Aftenpostens Radar og bred avisutdeling) til mer begrenset støtte. Han kunne fortelle at prosjekt-deltakelse kunne føre til at lærere måtte holde førstetimen fri for improvisasjoner og utflukter – for elevene krevde å få lest avisen først hver morgen.

Nileseren

Målgruppe: 9. trinn
Lesing og avis som læremiddel

Mål:

Prosjektet har følgende hovedmålinger...

- ... trene lesing ved å benytte autentiske, dagsaktuelle tekster
- ... øve opp et nåtidsrelatert ordforråd,
- ... følge og debattere dagsaktuelle problemstillinger,
- ... trene kritisk vurdering av massemediens tekster,
- ... gjøre temaer som likevel står på trinnet årsplan, dagsaktuelle.

Pedagogisk utviklingsarbeid på to områder:

1) Lesing - forslag til læringsmål
Avisa inneholder dagsaktuelle, sammensatte tekster som egner seg svært godt som tilpasset lesetrening, fordi...

... leserne antakelig vil finne tekster som engasjerer, ... tekstenes oppbygning (tittel, ingress, bilde, bildetekst) gir god forforståelse, og dermed god tilpasset leseopplæring ... elevene lærer nåtidens ordforråd, ... avisa inneholder en mengde ulike sjangere, - fra en omfattende feature-artikkel til en kort notis, annonser, tabeller, grafikk, tegneserier m.m.

... en får anledning til å trene elevene i kritisk vurdering av mediebudskap. Dette mangfoldet av tekster er dessuten en god anledning til å trene ulike lesestrategier.

2) Avisa som læremiddel – forslag til læringsmål
Fag og temaer i læreplanen aktualiseres ved å knytte lærestoffet til dagsaktuelle problemstillinger, - et godt utgangspunkt for muntlig trening og dialog om nåtidens problemområder. Avisa egner seg godt til å gjøre skolearbeidet mer meningsfylt og motiverende: ... Følg med i det daglige nyhetsbildet. ... Gjør et tema aktuelt ved å bruke nyheter i undervisningen. ... Finn arenaer for unge meninger i det offentlige rom.

Husk at avisa og andre massemedier som den viktigste kilde til kunnskap etter avsluttet skolegang.

Prosjektet er aktualisert ved
– *Kunnskapsloftet* som understreker det dagsaktuelle flere steder, bl.a. i «Læringsplakaten», i «Formål for fagene» og i mange av kompetansemålene i fagene.
– *OECD-PISA-undersøkelsene 2000 og 2003* som viste sviktende leseferdigheter hos norske ungdommer. PISAs lesetest bestod av ulike tekster

som skulle måle «kunnskaper og ferdigheter som er nødvendige for å forstå, bruke og reflektere over skriftlig og elektronisk tekst for å kunne delta i samfunnet, nå egne mål og utvikle kunnskaper og eget potensiale».
– Tiltaksplanen «*Gi rom for lesing*» som bl.a. skal inneholde tiltak for økt bevissthet om lesing som grunnlag for annen læring, kulturell kompetanse, livskvalitet, deltakelse i arbeidslivet og et demokratisk samfunn.

Vi håper at prosjektet skal inspirere elevene til å lese samtdsorienterte tekster. Vi ønsker gjennom avisen å gi elevene et differensiert utvalg av lesestoff for å øke motivasjonen for lesing:
– ved utradisjonelle leseutfordringer, som sportssider, kino/kulturelle anmeldelser m.m. ønsker vi å øke motivasjonen for lesing hos flere elever, – å stimulere til nye og annerledes leserutiner,
– å stimulere til samtaler, diskusjoner, prosjekter, skriveverksted og leseverksted,
– ved å bli bevisst på hva som foregår av kulturelle, politiske og andre aktiviteter i lokalmiljøet, å bidra til internetbevissthet, kritisk vurdering og digital kompetanse.